Conseil d'Etat — Raad van State
LEGISLATION — WETGEVING
1 JUIN 1957
Parvenue à M. coordination (2)
Overgemaakt aan de h. 1 —

ML. L. 5495/1.

KONINKRIJK BELGIE.

ROYAUME DE BELGIQUE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, de 14e november 1956 door de Minister van Economische Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van koninklijk besluit "tot vaststelling van het tuchtreglement van het Instituut der bedrijfsrevisoren", heeft de 13e december 1956 het volgend advies gegeven :

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre des Affaires économiques, le 14 novembre 1956, d'une demande d'avis sur un projet d'arrêté royal "établissant le règlement de discipline de l'Institut des reviseurs d'entreprises", a donné le 13 décembre 1956 l'avis suivant :

In een eerste hoofdstuk geeft het ontwerp de regelen van de tuchtprocedure voor de bedrijfsrevisoren, in een tweede de regelen betreffende de tucht.

Om tot een logische indeling te komen, zou deze volgorde moeten worden omgekeerd, zodat een eerste hoofdstuk over de regelen van beroepsplichtenleer, een tweede over de tuchtprocedure handelt.

\+

\+ \+

I.

REGELEN INZAKE TUCHT.

Artikel 22 omschrijft in algemene bewoordingen de plichten die op de bedrijfsrevisoren rusten, terwijl de artikelen 23 en volgende een reeks bijzondere regelen stellen, die het in artikel 22 neergelegde algemeen beginsel in toepassing brengen.

De ontworpen tekst kan zo worden uitgelegd, dat geen sancties wegens tekortkomingen aan de niet in het besluit genoemde bijzondere plichten kunnen worden uitgesproken, terwijl toch die plichten, naar de gemachtigde

.../...

ambtenaar verklaarde, niet alle zijn opgesomd zodat ook andere, niet uitdrukkelijk vermelde tekortkomingen kunnen worden gestraft.

Daarom ware het wenselijk dat het ontwerp alleen maar in zeer algemene bewoordingen, naar het voorbeeld van het keizerlijk decreet van 14 december 1810 tot regeling van de uitoefening van het beroep van advocaat en van de tucht in de balie, de beginselen zou formuleren die moeten dienen om de plichtenleer van de bedrijfsrevisoren te omschrijven.

Mocht deze wenk echter niet in de lijn liggen van wat de Regering bedoelt, dan dient de tekst duidelijk te doen uitkomen dat de in het ontwerp genoemde bijzondere regelen slechts voorbeelden van toepassing van de algemene beginselen betreffende de tucht van de bedrijfsrevisoren zijn, en dat de opsomming ervan niet beperkend is.

Alleszins moeten deze algemene beginselen vollediger worden geformuleerd.

Artikel 1 van hoofdstuk I (artikel 22 van het ontwerp) ware dan als volgt te lezen :

"De leden van het Instituut der bedrijfsrevisoren moeten zich gedragen naar de wets- en reglementsbepalingen betreffende dit beroep.

.../.....

Zij moeten zich onthouden van elke handeling of houding die in strijd zou zijn met de rechtschapenheid of de kiesheid, met de achting die zij aan hun ambtgenoten verschuldigd zijn, of met de onafhankelijkheid die de uitoefening van vrije beroepen kenmerkt.

Zij moeten zich onder meer gedragen naar de regelen die in de volgende artikelen zijn neergelegd".

De artikelen 23 en 24 van het ontwerp zouden 2 en 3 worden. In artikel 23, eerste lid, Franse tekst, moeten de woorden "nom propre" omgezet worden; in het derde lid van hetzelfde artikel moeten de woorden "in dit laatste geval" vervangen worden door "in dit geval".

Artikel 25 doelt zowel op werkzaamheden die niet met de uitoefening van het beroep te verenigen (artikel 7 van de wet), als op handelingen die de leden van het Instituut verboden zijn.

Acht de Regering het nodig, in het tuchtreglement de wetsvoorschriften betreffende de onverenigbaarheden in herinnering te brengen, dan moet de tekst ze alle overnemen of ernaar verwijzen. Een opsomming van de verbodsbepalingen is onmogelijk, aangezien zij voortvloeien uit de aard van het beroep van bedrijfsrevisor, zoals artikel 3 van de wet dit omschrijft, en uit de algemene beginselen van de plichtenleer die in artikel 22 van het ontwerp tot uitdrukking komen.

.../...

Al is artikel 25 op sommige punten strenger dan de wet, onder meer waar het de bedrijfsrevisoren verbiedt daden van koophandel in eigen naam of door tussenpersonen te verrichten en waar het absolute verbodsbepalingen uitvaardigt, terwijl de wet plaats laat voor afwijkingen tijdens de overgangsperiode, toch is dit artikel nog onvolledig aangezien het enige in de wet bedoelde gevallen niet bespreekt.

Voorts zou artikel 25, dat dus alleen nog over de onverenigbaarheden zou handelen, gecombineerd kunnen worden met artikel 30, dat voorschrijft dat "de leden zorgvuldig moeten vermijden, opdrachten te aanvaarden die niet behoren tot het beroep van revisor", zoals artikel 3 van de wet dit voorschrijft. Het slot van het eerste lid van artikel 30 kan achterwege blijven, want het spreekt vanzelf dat de revisoren niet buiten de grenzen van de hun toevertrouwde opdracht mogen treden : deze regel is immers gewoon de toepassing van de algemene plichten waarvan artikel 22 de inachtneming voorschrijft.

Ook ligt het voor de hand, dat de leden, bij twijfel over de verenigbaarheid van een opdracht met het beroep van revisor, het recht hebben het advies van de Raad in te winnen. Het is overbodig zulks uitdrukkelijk te bepalen. Indien de Regering echter de revisor wil verplichten de Raad in geval van twijfel over de verenigbaarheid van de opdracht te raadplegen, moet deze verplichting in het tuchtreglement worden opgelegd.

.../...

Met inachtneming van deze opmerkingen kunnen de artikelen 25 en 30 van het ontwerp door de volgende tekst worden vervangen :

"Artikel 4.-

Onverminderd de toepassing van artikel 34 van de wet van 22 juli 1953 mogen de leden geen andere beroepen uitoefenen dan de wet toelaat , noch opdrachten aanvaarden buiten de werkkring van het revisorsberoep, zoals artikel 3, eerste lid, van dezelfde wet hem omschrijft".

Bij artikel 26, dat 5 wordt, zijn geen opmerkingen te maken.

De in artikel 27, 2 , opgelegde verplichting met doorzicht te handelen, is niets anders dan een herhaling van de plichten van collegialiteit en kiesheid welke artikel 22 van het ontwerp (artikel 1 van de tekst van de Raad van State) oplegt. Dit gedeelte van artikel 27 kan dus vervallen, en het aldus gewijzigde artikel kan als volgt worden gelezen :

"Artikel 6.-

Telkens als een lid ertoe komt, de door een ander lid gegeven waarmerking van boekingsstukken te betwisten, dient hij, onverminderd de door de gerechtelijke procedure voorgeschreven regelen, de steller van de waarmerking onverwijld hiervan in kennis te stellen en hem mede te delen op welke punten de meningen uiteenlopen".

.../...

De plichten welke artikel 28 oplegt, kunnen nader worden omschreven; dit artikel ware dan als volgt te lezen :

"Artikel 7.-

De leden mogen hun werkzaamheid niet zo beperken, dat hun beroepsinkomen uitsluitend afhankelijk is van een zeer klein aantal afzonderlijke opdrachten of taken die door een zelfde belangengroep worden bezoldigd, van opdrachten en taken die in feite alle onder een zelfde belangengroep ressorteren".

Artikel 29 is overbodig. De voorschriften die het geeft, spreken vanzelf. Zij vallen overigens samen met de in artikel 22 opgelegde plichten.

In artikel 31, dat 8 wordt, zijn enige vormwijzigingen nodig:

"Artikel 8.-

Onverminderd de toepassing van artikel 9 mogen de leden zich bij het vervullen van hun opdracht alleen door een ander lid, door hun stagiaires of door hun bedienden laten bijstaan.

De Raad kan voor het vervullen van een bepaalde opdracht afwijking van deze regel toestaan".

De artikelen 31 en 33 sluiten nauw bij elkaar aan. Artikel 32 moet dus na artikel 33 komen te staan. Deze artikelen, die de nummers 9 en 10 krijgen, kunnen als volgt worden gelezen :

.../...

Artikel 9.-

De leden mogen geen verslag ondertekenen over de nauwkeurigheid van rekeningen die niet door hen zelf, door een van hun vennoten, door een van hun bevoegde bedienden of stagiaires of door een ander lid van het Instituut zijn nagezien. Voor in het buitenland opgemaakte rekeningen kan bij uitzondering worden toegestaan, dat zij ter plaatse worden nagezien door een deskundige wiens titels dezelfde waarde hebben als die van bedrijfsrevisor ; in het verslag of de waarmerkingsakte moet hiervan melding worden gemaakt.

Artikel 10.-

De leden mogen geen ramingstaten waarmerken, noch toelaten dat hun naam of gezag bij het gebruik van deze staten wordt gebezigd".

De plichten welke artikel 34, a, oplegt,vloeien vanzelfsprekend voort uit de in artikel 22 genoemde algemene beginselen. Dit gedeelte van het artikel kan geschrapt worden.

Het geval ,anderzijds, waar artikel 34, b, op doelt, schijnt niet tot het gebied van de beroepsplichtenleer te behoren.

Artikel 35 is opgenomen in artikel 22, dat in de voorgestelde tekst artikel 1 wordt.

.../...

II.

PROCEDURE.

De voorzieningen betreffende de procedure (artikelen 1 tot 21 van het ontwerp) zullen hoofdstuk II (artikelen 11 en volgende) vormen.

Artikel 1, tweede lid, van het ontwerp zegt : "Het staat de Raad vrij geen gevolg te geven aan de klachten, op het voorwerp waarvan de in hoofdstuk II van onderhavig reglement voorkomende regelen niet toepasselijk zijn".

In feite kan de Raad, wanneer van meet af aan blijkt dat de klacht ongegrond is of dat de aangeklaagde feiten geen tekortkomingen aan de plichtenleer zijn, zonder van de procedure van onderzoek gebruik te moeten maken,onverwijld beslissen, dat er geen grond is tot het opleggen van een tuchtstraf. De tekst bepaalt niet of de Raad dit recht ook heeft wanneer de tuchtprocedure ingevolge de vordering van de procureur-generaal wordt ingesteld. Zo ja, dan moet het ontwerp voorschrijven, dat de beslissing van de Raad zowel aan de procureur-generaal als aan de indiener van de klacht en aan de betrokken revisor ter kennis moet worden gebracht.

Het tweede lid van dit artikel kan dus als volgt worden gelezen :

.../...

"De Raad kan zonder voorafgaand onderzoek uitspraak doen over klachten betreffende aangelegenheden waarin de regelen van hoofdstuk I geen toepassing vinden; in dit geval wordt van 's Raads beslissing binnen acht dagen na de uitspraak kennis gegeven, naar gelang van het geval, aan de procureur-generaal, aan de indiener van de klacht en aan de betrokken revisor".

Bij artikel 2 (dat 12 wordt) zijn geen opmerkingen te maken.

In artikel 3 (dat 13 wordt), tweede lid, moeten de woorden "In hetzelfde schrijven" vervangen worden door "Tevens".

Bij de artikelen 4 tot 7 (die 14 tot 17 worden) zijn geen opmerkingen te maken.

Artikel 8 (dat 18 wordt) kan als volgt worden gelezen :

"Artikel 18.-

De Raad kan bevelen dat de stukken, die voor het onderzoek der zaak nodig zijn, worden overgelegd; de beklaagde kan de stukken die hij voor zijn verweer nuttig acht, bij het dossier doen voegen.

De Raad kan in tegenwoordigheid van beklaagde de getuigenverhoren die hij nodig acht, doen verrichten. Deze kan alle getuigen die hij voor zijn verweer nuttig acht door de Raad doen dagvaarden".

.../...

Om het tuchtreglement met het huishoudelijk reglement in overeenstemming te brengen, dient de laatste volzin van artikel 9 (nieuw artikel 19) als volgt te worden gelezen : "In afwijking van artikel 22 van het huishoudelijk reglement van het Instituut worden de ontwerpnotulen en het afschrift van de notulen niet aan de leden van de Raad toegezonden".

Bij artikel 10 (nieuw artikel 20) zijn geen opmerkingen te maken.

Met goedvinden van de door de Regering gemachtigd ambtenaar stelt de Raad van State voor, artikel 11, dat 21 wordt, als volgt te lezen :

"Artikel 21.-

Binnen een maand na de kennisgeving van de beslissing door de Raad tegen hem uitgesproken, kan de beklaagde hiervan in beroep komen, bij een ter post aangetekende brief, gericht aan de voorzitter van het Instituut.

Indien deze termijn op een zondag of wettelijke feestdag eindigt, wordt hij tot de eerstvolgende werkdag verlengd".

In artikel 12 (nieuw artikel 22) moeten de woorden "van dit schrijven" vervangen worden door "van de akte van beroep".

.../...

Het tweede lid van artikel 13 (nieuw artikel 23) bevat alleen bepalingen van inwendige orde en kan dus wegvallen.

De artikelen 14, 15 en 16 (nieuwe artikelen 24, 25 en 26) zouden beter als volgt worden gelezen :

"Artikel 24.-

De voorzitter van de kamer waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, wijst uit de leden van de kamer een verslaggever aan en verzoekt de kamer zitting te houden binnen de termijn van een maand te rekenen van de indiening van het dossier op het secretariaat. Hij geeft de beklaagde en, bij voorkomend geval, zijn raadsman kennis van de datum der zitting.

Artikel 25.-

Artikel 18 vindt toepassing op de procedure in beroep.

Artikel 26.-

Op de zitting vastgesteld volgens het voorschrift van artikel 24, hoort de bevoegde kamer de uiteenzetting van de verslaggever, de uitleg van de beklaagde en bij voorkomend geval de uitleg van diens raadsman. Van een en ander wordt proces-verbaal opgesteld. De beklaagde heeft het recht schriftelijke conclusies in te dienen.

.../...

Indien de beklaagde niet verschijnt, vindt artikel 14, tweede en derde lid, toepassing op de procedure in beroep".

Bij artikel 17 (nieuw artikel 27) zijn geen opmerkingen te maken.

Artikel 18.- (nieuw artikel 28)

Artikel 23 van de wet stelt cassatieberoep open tegen beslissingen in tuchtzaken. Artikel 18, dat het bestaan van dit beroep eenvoudig in herinnering brengt, kan als overbodig worden geschrapt.

Aangezien echter de procedure in cassatie volgens artikel 23, tweede lid, van de wet, zowel wat de vorm als wat de termijnen betreft door de in burgerlijke zaken geldende regelen wordt beheerst, moet het procedurebesluit voorzieningen treffen over de wijze waarop de tot staving van het cassatieberoep in te dienen stukken zullen worden afgegeven.

De eiser in cassatie moet immers in staat zijn als bijlage van zijn cassatieberoep uittreksels uit de minuten en uit de daarbij gevoegde stukken over te leggen. Het ontwerp moet dus een overheid, bijvoorbeeld de voorzitter van de commissie van beroep, die immers geen griffier heeft, belasten met het afgeven van gelijkluidend verklaarde uittreksels uit het proces-verbaal en uit de daaraan gehechte stukken.

.../...

Artikel 19 (nieuw artikel 29) bevat herhalingen; de eerste volzin moet worden geschrapt. Overigens kan uit de tekst niet worden opgemaakt of de in het ontwerp gestelde termijnen ingaan de dag waarop de aangetekende zending ter post wordt bezorgd dan wel de dag waarop deze zending in ontvangst wordt genomen. Om deze onzekerheid weg te nemen, is het geraden de termijnen te doen ingaan de dag waarop de aangetekende stukken ter post worden bezorgd.

De volgende lezing wordt aanbevolen :

"Artikel 29.-

Alle mededelingen, kennisgevingen of betekeningen tussen leden van het Instituut enerzijds, de Raad en de commissies van beroep anderzijds worden bij een ter post aangetekende brief met ontvangbewijs gedaan, tenzij voorgeschreven is dat ze door een deurwaarder worden verricht.

De termijnen gaan in de dag waarop de aangetekende brieven ter post worden bezorgd".

Artikel 20 kan als overbodig worden geschrapt.

Volgens de voorgestelde tekst van artikel 21 kan de tuchtvordering in geval van strafrechterlijke vervolgingen niet opgeschort worden. Dit artikel strookt echter niet geheel met de bedoeling van de Regering, die in werkelijkheid wenst te voorkomen, dat de strafvordering noodzakelijk de tuchtvordering opschort.

.../...

De Raad van State stelt voor, artikel 21 (nieuw artikel 30) als volgt te lezen :

"Artikel 30.-

In geval van strafrechtelijke vervolgingen heeft de Raad het recht de tuchtvordering op te schorten".

\+

\+ \+

In de Nederlandse tekst van het ontwerp zijn bovendien enige vormwijzigingen aan te brengen; zij blijken uit de hiernavolgende tekst :

HOOFDSTUK I. - TUCHT.

Artikel 1.- (advies)

Artikel 2.-

De leden oefenen het beroep onder hun eigen naam uit.

Indien verscheidene leden zich verenigen om het beroep gemeenschappelijk uit te oefenen, mag hun vereniging enkel aangeduid worden door de benaming vastgelegd in het contract dat tussen hen is gesloten en overeenkomstig artikel 8 van de wet houdende oprichting van een Instituut der bedrijfsrevisoren is goedgekeurd.

.../...

In dit geval moet de volledige opsomming der vennoten voorkomen op alle, namens de vereniging opgemaakte akten, brieven en bescheiden.

Het gebruik van een schuilnaam of een onpersoonlijke benaming is verboden.

Artikel 3.-

Dienstaanbod is niet verenigbaar met de aard en de waardigheid van het ambt; elke reklame is verboden.

Bij het uitoefenen van het beroep dragen de leden de titel van bedrijfsrevisor; het weinig bescheiden gebruik hetzij van andere titels, hetzij van de verwijzing naar andere werkzaamheden of naar een specialisatie, kan als reklame worden beschouwd.

Artikel 4.- (advies)

Artikel 5.-

De leden mogen op generlei wijze commissie- of makelaarslonen of andere voordelen toekennen of in ontvangst nemen in verband met de door hen aanvaarde opdrachten of met de onrechtstreekse diensten, die zij ter gelegenheid van de uitoefening van het beroep mochten hebben bewezen.

Artikel 6.- (advies)

.../...

Artikel 7.- (advies).

Artikel 8.- (advies).

Artikel 9.- (advies).

Artikel 10.- (advies).

HOOFDSTUK II.- PROCEDURE

Artikel 11.-

De tuchtprocedure wordt ingesteld, hetzij ambtshalve door de Raad van het Instituut, hetzij op klacht van een betrokkene, hetzij op schriftelijke vordering van de procureur-generaal bij een Hof van beroep.

(advies)

Artikel 12.-

Wanneer de Raad beslist een onderzoek ten laste van een lid van het Instituut in te stellen, moet dit onderzoek, alsmede de gehele rechtspleging, geschieden in de taal die in het register, voorgeschreven bij artikel 3 van het huishoudelijk reglement, vermeld is als die van de door dit lid aangenomen rol.

.../...

Artikel 13.-

De Raad deelt het lid van het Instituut, ten laste van wie een tuchtonderzoek ingesteld is, de hem ten laste gelegde feiten mede.

Tevens verzoekt de Raad hem zich te verantwoorden binnen de hem gestelde termijn van ten minste één maand door middel van een aan de raadsvoorzitter gericht verweerschrift en hierbij eventueel alle te zijner verdediging nuttige stukken te voegen. Verweerschrift en stukken worden aan het dossier toegevoegd.

Artikel 14.-

Na het verstrijken van de in artikel 3, tweede lid, vastgestelde termijn verzoekt de Raad de beklaagde vóór hem te verschijnen om in zijn uitleg te worden gehoord; deze oproeping wordt de beklaagde ten minste vijftien volle dagen vóór de ter verschijning gestelde datum toegezonden.

Indien hij aan dit verzoek geen gevolg geeft, doet de Raad hem door een deurwaarder dagvaarden om ter eerstvolgende dienstige vergadering te verschijnen; indien een sanctie te zijnen laste wordt uitgesproken, draagt de beklaagde de kosten dezer dagvaarding.

Indien de aangeklaagde nalaat op de gestelde datum te verschijnen of zijn afwezigheid te verantwoorden aan de hand van een door de Raad aanvaarde reden, doet de Raad uitspraak op grond van de inlichtingen die hij in zijn bezit heeft.

.../...

Artikel 15.-

Ieder lid van het Instituut ten laste van wie een tuchtprocedure ingesteld is, mag zich voor zijn verdediging doen bijstaan door een advocaat of een lid van het Instituut, met uitsluiting evenwel van de leden van de Raad; hij geeft de voorzitter van de Raad van het Instituut kennis van diens naam en hoedanigheid.

Artikel 16.-

Onmiddellijk na de ontvangst van de oproeping bij artikel 4, eerste lid, voorgeschreven, mogen de beklaagde en zijn raadsman ten zetel van het Instituut inzage nemen van het dossier.

Artikel 17.-

Iedere beklaagde heeft het recht één of meer leden van de Raad te wraken; deze laatste beslist, nadat hij de ingeroepen redenen heeft onderzocht, of het past deze wrakingen te bekrachtigen of te verwerpen.

Ieder lid dat een bloed- of aanverwant van de beklaagde is, moet zich onthouden zitting te nemen; degene die om enige andere reden vreest niet in alle sereniteit te kunnen oordelen, heeft de gebiedende plicht dit aan de Raad mede te delen, die zal beslissen of hij zich moet onthouden.

.../...

Artikel 18.- (advies).

Artikel 19.-

Eén der secretarissen van de Raad, volgens de taalrol van de beklaagde, of een door de voorzitter aangewezen lid van de Raad, stelt voor elke zaak een proces-verbaal op, waarin de uitleg van de beklaagde, eventueel de verklaringen der getuigen, de beraadslagingen van de Raad en de door deze genomen beslissing worden opgenomen.

Dit proces-verbaal wordt door de voorzitter, de secretaris, die het heeft opgesteld, en de tegenwoordige leden ondertekend. .. (advies). ..

Artikel 20.-

De beslissingen van de Raad worden bij meerderheid van stemmen genomen. Bij staking van stemmen beslist de stem van de voorzitter.

Deze beslissingen worden met redenen omkleed. De voorzitter geeft de beklaagden kennis ervan binnen acht dagen na de uitspraak.

De voorzitter doet aan de procureur-generaal bij het Hof van beroep der woonplaats van de beklaagde een uitgifte hiervan toekomen.

De verzegelde dossiers bevinden zich in het archief van het Instituut.

.../....

Artikel 21.- (advies) .

Artikel 22.-

Onmiddellijk na de ontvangst van de akte van beroep doet de voorzitter van het Instituut het dossier van de appellant toekomen aan de voorzitter van de Kamer die, ingevolge de taalrol waartoe de beklaagde behoort, bevoegd is.

Artikel 23.-

De voorzitter van de Kamer waarbij de zaak aanhangig is, legt het dossier op het secretariaat van het Instituut neder, geeft de beklaagde en eventueel diens raadsman kennis van deze nederlegging en verzoekt hen daarvan inzage te nemen.

Artikelen 24, 25 en 26.- (zie advies)

Artikel 27.-

De beslissingen van de kamers der commissie van beroep worden genomen bij meerderheid van stemmen.

Deze beslissingen worden met redenen omkleed.

Zij worden de beklaagde door deurwaarder aangezegd binnen acht dagen na de uitspraak. De voorzitters der commissies doen aan de procureur-generaal bij het Hof van beroep der woonplaats van de beklaagde en aan de voorzitter van het Instituut een afschrift hiervan toekomen.

.../...

De beraadslagingen van iedere kamer der commissie van beroep worden opgenomen in een proces-verbaal dat door de voorzitter en de leden die er aan deel genomen hebben, ondertekend wordt.

De verzegelde dossiers bevinden zich in het archief van het Instituut.

Artikel 28.- (zie advies)

Artikel 29.- (zie advies)

Artikel 30.- (zie advies).

Le projet énonce dans son premier chapitre les règles de la procédure disciplinaire qui s'imposent aux reviseurs d'entreprises, et dans un second chapitre celles qui concernent leur discipline.

Il conviendrait, pour respecter un ordre logique, d'intervertir la présentation adoptée par le projet et de traiter dans un premier chapitre des règles de déontologie professionnelles et dans un second de la procédure disciplinaire.

\+

\+ \+

I.

REGLES RELATIVES A LA DISCIPLINE.

L'article 22 du projet énonce, en termes généraux, les devoirs qui s'imposent aux reviseurs d'entreprises, tandis que les articles 23 et suivants formulent une série de règles particulières qui constituent l'application du principe général exprimé à l'article 22.

Tel qu'il est conçu, le projet risque d'être interprété comme excluant la répression des manquements aux devoirs particuliers qui ne sont pas visés dans l'arrêté, alors que, d'après le fonctionnaire délégué, l'énumération de ces devoirs n'est pas exhaustive et que d'autres manquements pourraient donc être réprimés bien qu'ils ne fussent pas expressément prévus.

.../...

Il serait dès lors souhaitable que le projet se bornât à exprimer en termes tout à fait généraux, à l'exemple du décret impérial du 14 décembre 1810 contenant règlement sur l'exercice de la profession d'avocat et la discipline du barreau, les principes destinés à définir la déontologie des reviseurs d'entreprises.

Toutefois, si cette suggestion ne répondait pas aux intentions du Gouvernement, il conviendrait de faire ressortir que les règles particulières énoncées par le projet ne sont que des cas d'application, dont l'énumération n'est pas limitative, des principes généraux régissant la discipline des reviseurs d'entreprises.

En toute hypothèse, il y aurait lieu de formuler d'une manière plus complète ces principes généraux.

En conséquence, l'article 1er du chapitre Ier (article 22 du projet) devrait être rédigé de la manière suivante :

"Les membres de l'Institut des reviseurs d'entreprises doivent se conformer aux dispositions légales et réglementaires relatives à cette profession.

Ils doivent éviter tout acte ou toute attitude qui seraient contraires, soit à la probité ou à la délicatesse, soit aux justes égards qu'ils doivent à leurs confrères, soit à l'indépendance qui caractérise l'exercice des professions libérales.

Ils doivent se conformer notamment aux règles énoncées aux articles suivants".

.../...

Les articles 23 et 24 du projet deviendraient les articles 2 et 3. A l'article 23, 1er alinéa, les mots "nom propre" devraient être intervertis et à l'alinéa 3 du même article, les mots "dans ce dernier cas" (article 23 du projet) devraient être remplacés par les mots "dans ce cas".

L'article 25 vise à la fois des activités incompatibles avec l'exercice de la profession (article 7 de la loi) et des actes interdits aux membres de l'Institut.

Si le Gouvernement croit nécessaire de rappeler dans le règlement de discipline les prescriptions légales relatives aux incompatibilités, le texte doit les reproduire toutes ou s'y référer. Quant aux interdictions, il est impossible de les énumérer puisqu'elles découlent du caractère de la profession de reviseur telle qu'elle est définie à l'article 3 de la loi, et du principe général de déontologie exprimé à l'article 22 du projet.

L'article 25, bien qu'il soit plus sévère que la loi sur certains points, notamment quand il interdit aux reviseurs d'entreprises de faire des actes de commerce en leur nom ou par personne interposée et prononce des interdictions absolues, alors que la loi permet d'accorder des dérogations pendant la période transitoire, est cependant incomplet, puisqu'il omet de reproduire certains cas visés par la loi.

D'autre part, l'article 25, limité au rappel des incompatibilités, pourrait être combiné avec l'article 30, qui prévoit que les membres doivent éviter avec soin d'accepter des missions qui ne relèvent pas

.../...

de la profession de reviseur, telle qu'elle est définie à l'article 3 de la loi. La fin du premier alinéa de l'article 30 peut être omise, car il va de soi que les reviseurs ne peuvent sortir des limites d'une mission dont ils ont été chargés : cette règle n'est,en effet,que l'application des devoirs généraux dont l'article 22 prescrit l'observation.

Il va également de soi qu'en cas de doute sur la compatibilité d'une mission avec la profession de reviseur, les membres ont la faculté de demander l'avis du Conseil. Il est superflu de prévoir pareille faculté. Au contraire, si le Gouvernement entend obliger le reviseur à consulter le Conseil en cas de doute sur la compatibilité de la mission, il convient de prescrire cette obligation dans le règlement de discipline.

Compte tenu de ces observations, les articles 25 et 30 du projet devraient être remplacés par le texte suivant :

"Article 4.-

Sans préjudice à l'application de l'article 34 de la loi du 22 juillet 1953, les membres ne peuvent exercer d'autres professions que celles qui sont permises par la loi, ni accepter d'autres missions que celles qui relèvent de la profession de reviseur telle qu'elle est définie à l'article 3, alinéa 1er, de la même loi".

L'article 26, qui deviendrait l'article 5, n'appelle pas d'observations.

.../...

L'obligation d'agir avec discernement qu'impose l'article 27, 2, n'est que le rappel des devoirs de confraternité et de délicatesse imposés par l'article 22 du projet (article 1er proposé par le Conseil d'Etat). Cette partie de l'article 27 peut donc être omise et l'article ainsi modifié pourrait être rédigé comme suit :

"Article 6.-

Chaque fois qu'un membre est amené à contester la certification donnée par un autre membre à un document comptable, il est tenu, sans préjudice des règles imposées par la procédure judiciaire, d'en informer immédiatement l'auteur de la certification et de lui faire connaître les points sur lesquels porte la divergence".

Les devoirs prescrits par l'article 28 gagneraient à être précisés et l'article pourrait être rédigé comme suit :

"Article 7.-

Les membres ne peuvent pas limiter leur activité de manière telle que leurs revenus professionnels dépendent uniquement, soit d'un nombre très restreint de missions ou de fonctions distinctes rémunérées par un seul groupe d'intérêts, soit de missions ou de fonctions relevant toutes, en fait, d'un même groupe d'intérêts".

L'article 29 est superflu. Les prescriptions qu'il impose vont de soi. Elles se confondent d'ailleurs avec les devoirs imposés par l'article 22.

.../...

Certaines modifications de forme pourraient être apportées à l'article 31, qui deviendrait l'article 8 :

"Article 8.-

Sans préjudice à l'application de l'article 9, les membres ne peuvent se faire assister, pour l'accomplissement de leur mission, que par un autre membre, par leurs stagiaires et employés.

Le Conseil peut accorder une dérogation à cette règle pour l'accomplissement d'une mission déterminée".

Les articles 31 et 33 sont intimement liés. Il convient par conséquent de reporter l'article 32 après l'article 33. Ces articles, qui formeraient les articles 9 et 10, pourraient être rédigés de la manière suivante :

"Article 9.-

Les membres ne peuvent signer un rapport sur l'exactitude de comptes qui n'ont pas été vérifiés par eux-mêmes, un de leurs associés, un de leurs employés ou stagiaires qualifiés ou un autre membre de l'Institut. S'il s'agit de comptes établis à l'étranger, la vérification sur place par un expert, dont les titres sont équivalents à ceux des reviseurs d'entreprises, peut être admise à titre exceptionnel; mention doit en être faite dans le rapport ou l'acte de certification.

Article 10.-

Les membres ne peuvent conférer la certification à des états de prévisions, ni permettre qu'il soit fait usage de leur nom ou de leur autorité pour l'utilisation de ces états".

.../...

Les devoirs prescrits par l'article 34,a, découlent de toute évidence des principes généraux énumérés à l'article 22. Cette partie de l'article peut être omise.

Quant à l'hypothèse envisagée par l'article 34,b, elle semble étrangère au domaine de la déontologie professionnelle.

L'article 35 a été incorporé à l'article 22 qui forme, dans le texte proposé, l'article 1er du projet.

II.

DE LA PROCEDURE.

Les dispositions relatives à la procédure (articles 1er à 21 du projet) formeront le chapitre II (articles 11 et suivants).

L'article 1er, alinéa 2, du projet prévoit que "le Conseil peut décider de ne pas donner suite aux plaintes dont l'objet ne tombe pas sous l'application des règles établies au chapitre II du présent règlement".

En réalité, lorsqu'il apparaît dès l'abord que la plainte est mal fondée ou que les faits qui sont dénoncés ne constituent pas des manquements aux règles déontologiques, le Conseil peut, sans devoir recourir à la procédure d'instruction, décider immédiatement qu'il n'y a pas lieu d'infliger une sanction disciplinaire. Le texte ne précise pas si le Conseil a également cette faculté lorsque la procédure disciplinaire est engagée sur les réquisitions du procureur général. Dans l'affirmative, le projet devrait prévoir que la décision du Conseil doit être notifiée au procureur général tout comme à l'auteur de la plainte et au reviseur intéressé.

.../...

Le 2ème alinéa de cet article pourrait donc commencer par les mots suivants :

"Le Conseil peut statuer sans instruction préalable sur les plaintes ... (la suite comme au projet) ..",et, in fine de cet alinéa, les mots "selon le cas au procureur général" devraient être insérés après les mots "de son prononcé". Le renvoi au "chapitre II" devrait être remplacé par "chapitre Ier".

L'article 2 (qui deviendrait l'article 12) n'appelle pas d'observations.

A l'article 3 (qui deviendrait l'article 13), alinéa 2, les mots "Il l'invite dans la même lettre" devraient être remplacés par "Il l'invite en même temps".

Les articles 4 à 7 (qui deviendraient les articles 14 à 17) n'appellent pas d'observations.

L'article 8 (qui deviendrait l'article 18) pourrait être rédigé dans les termes suivants :

"Article 18.-

Le Conseil peut ordonner la production des pièces nécessaires pour l'instruction de la cause et l'inculpé peut verser au dossier les documents qu'il juge utiles à sa défense.

Le Conseil peut faire procéder aux enquêtes qu'il juge nécessaires, en présence de l'inculpé. Celui-ci peut faire citer par le Conseil tous témoins qu'il juge utiles à sa défense".

.../...

Pour mettre en concordance le règlement de discipline et le règlement d'ordre intérieur, la dernière phrase de l'article 9 (nouvel article 19) devrait être rédigée comme suit : "Par dérogation à l'article 22 du règlement d'ordre intérieur de l'Institut, le projet de procès-verbal et la copie du procès-verbal ne sont pas transmis aux membres du Conseil".

L'article 10 (article 20 nouveau) n'appelle pas d'observations.

En tenant compte de l'accord du fonctionnaire délégué par le Gouvernement, le Conseil d'Etat propose le texte suivant pour l'article 11, qui deviendrait l'article 21 :

"Article 21.-

Dans le mois de la notification de la sentence prononcée contre lui par le Conseil, l'inculpé peut interjeter appel par lettre recommandée à la poste adressée au président de l'Institut.

Si ce délai expire un dimanche ou un jour férié, il est prorogé jusqu'au plus prochain jour ouvrable".

A l'article 12 (nouvel article 22), les mots "Dès réception de cette lettre" doivent être remplacés par "Dès réception de l'acte d'appel".

Le 2ème alinéa de l'article 13 (nouvel article 23) ne contient que des dispositions d'ordre intérieur et peut, en conséquence, être omis.

.../...

Les articles 14, 15 et 16 (articles 24, 25 et 26 nouveaux) gagneraient à être rédigés ainsi qu'il suit :

"Article 24.-

Le président de la chambre saisie désigne un rapporteur parmi les membres de celle-ci et invite la chambre à siéger dans le délai d'un mois à partir du dépôt du dossier au secrétariat. Il notifie la date de la séance à l'inculpé et, le cas échéant, à son conseil.

Article 25.-

L'article 18 est d'application en instance d'appel.

Article 26.-

A la séance fixée comme il est dit à l'article 24, la chambre saisie entend l'exposé du rapporteur, les explications de l'inculpé et, le cas échéant, celles de son conseil. Il est dressé procès-verbal du tout. L'inculpé a la faculté de déposer des conclusions écrites.

Si l'inculpé ne comparaît pas, l'article 14, alinéas 2 et 3, est d'application en instance d'appel".

L'article 17 (article 27 nouveau) n'appelle pas d'observations.

Article 18. (nouvel article 28)

L'article 23 de la loi ouvre un recours en cassation contre les décisions rendues en matière disciplinaire. L'article 18, qui se borne à rappeler l'existence de ce pourvoi, est inutile et peut être omis.

.../...

Au contraire, la procédure en cassation étant régie, suivant l'article 23, alinéa 2, de la loi tant en ce qui concerne la forme qu'en ce qui concerne les délais, par les règles prescrites en matière civile, il est nécessaire d'indiquer dans l'arrêté de procédure la manière dont seront délivrées les pièces qui doivent être déposées à l'appui du pourvoi.

En effet, le demandeur en cassation doit être mis à même de produire en annexe de son pourvoi, des extraits des minutes et des pièces jointes à ces minutes. Il faut donc charger une autorité, par exemple le président de la commission d'appel, à défaut de greffier, de délivrer des extraits certifiés conformes du procès-verbal et des pièces y annexées.

L'article 19 (article 29 nouveau) contient des répétitions; la première phrase doit être omise. D'autre part, le texte ne permet pas de déterminer si les divers délais prévus par le projet prennent cours à partir du jour du dépôt à la poste de l'envoi recommandé ou à partir de la réception de cet envoi. Afin de supprimer cette incertitude, il conviendrait de faire courir les délais à partir du dépôt à la poste despplis recommandés.

Le texte suivant est proposé :

"Article 29.-

Sauf celles qui sont prévues comme devant être faites par ministère d'huissier, toutes communications, notifications ou significations entre les membres de l'Institut d'une part, le Conseil et les commissions d'appel d'autre part, se font par lettre recommandée à la poste, avec accusé de réception.

.../...

Les délais prennent cours à partir du dépôt à la poste des plis recommandés".

L'article 20 est superflu et peut être omis.

Tel qu'il est rédigé, le texte de l'article 21 ne permet pas de suspendre l'action disciplinaire en cas de poursuites pénales. Cet article traduit mal l'intention du Gouvernement, qui veut, en réalité, éviter que l'action pénale suspende nécessairement l'action disciplinaire.

Le Conseil d'Etat propose de rédiger l'article 21 (30 nouveau) de la manière suivante :

"Article 30.-

En cas de poursuites pénales, le Conseil a la faculté de suspendre l'action disciplinaire".

\+

\+ +

Il convient, en outre, d'apporter au texte néerlandais du projet quelques modifications de pure forme, qui ressortent du texte reproduit à la fin de la version néerlandaise du présent avis.

De kamer was samengesteld uit

de Heren : J. SUETENS, eerste-voorzitter,
Messieurs : premier président,

D. DECLEIRE, raadsheren van State,
K. MEES, conseillers d'Etat,

A. BERNARD, bijzitters van de afdeling wetgeving,
P. ANSIAUX, assessseurs de la section de législation,

J. CYPRES, adjunct-griffier, griffier.
greffier adjoint, greffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. K. MEES. Het verslag werd uitgebracht door de H. P. MAROY, auditeur.

La chambre était composée de

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. K. MEES. Le rapport a été présenté par M. P. MAROY, auditeur.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

(get) J. CYPRES.

DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,

(get.) J. SUETENS.